

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Een mijner brieven — zijn naam en woonplaats behoeft ik niet te noemen; ook zonder dat, zal hij in het volgende het antwoord op zijn schrijven herkennen — klaagt, dat hij, ondanks veel gebed, niet komen kan „tot waarachtige verbrijzeling, tot zulk een droefheid over de zonde, dat hij haar leert haten“. Uit deze ervaring komen, zoo schrijft hij, „zoo hevige bestrijdingen voor hem op, dat hij somtijds twijfelt aan het bestaan van God. Intusschen wordt hij, „door God bekrachtigd op zijn vereeniging andere jongens geestelijke leiding te geven en voelt hij gaandeweg de begeerte in zich groeien om predikant te worden“.

Hij vraagt wat te doen, en — of hij misschien niets doen moet, maar lijdelijk moet afwachten. Ik beken, dat het me niet gemakkelijk valt hier raad te geven.

Het zieleleven van den vrager is blijkbaar vrij gecompliceerd. Er zijn elementen in, die zich, bij eenvoudigheid des harten, moeilijk met elkaar verdragen. Het ware stellig natuurlijker, zoo onze jonge vriend, bij eigen gevoelloosheid over zonde, geen vrijmoedigheid vond anderen met geestelijke leiding te dienen. En het is moeilijk te verstaan, hoe, als hij bovendien ernstig aangevochten wordt door twijfel aan het bestaan van God, de begeerte naar de bediening des woords onder alles door in hem kan groeien.

Om dezen knoop te ontwarren, zou ik den vrager persoonlijk moeten kennen. Mogelijk verstond ik dan, hoe hij hem saam kan gaan, wat bij ernstige bekommernis en bij eerlijkheid tegenover zichzelf, moeilijk vereenigbaar schijnt.

Nu kan ik de vrees niet van me zetten, dat N. N. of oppervlakkig is en in zijn geestelijken strijd en in zijn leiding geven aan anderen en in zijn verlangen om predikant te worden, of zich vergist in zijn zelf-oordeel.

In het eerste geval zou ik hem den raad geven, niet meer als anderers leidsman op te treden en de begeerte om dominee te worden op zij te zetten, zoolang hij niet met zichzelf in het reine kwam. Anders bedreigt hem het gevaar, dat er zich een leugen vastzet in zijn leven. Een gevaar, dat dubbel groot is, zoo hij in den kring van jongelieden, waarin hij zich beweegt, uitblinkt door helderheid van hoofd, kennis van de waarheid en een vaardige tong. Want terwijl ze hem bij anderen op een voetstuk zetten, zullen ze hem op den duur kunnen verblinden voor eigen geestelijke armoede. En doodelijker strik des Satans dan deze is er niet.

Hij gemis aan persoonlijke kennis, kan ik nu niet anders doen dan m'n jongen vriend hierin over te laten aan zijn zelfonderzoek, en moet ik me bepalen tot een antwoord op zijn eerste vraag. Daar is het hem blijkbaar ook vooral om te doen. Tegenover het gemis van „waarachtige verbrijzeling over de zonde“ het gebed staken, om nu lijdelijk af te wachten of de Heere haar al of niet zal willen werken?

Neen, dat nooit.

Wie het gebed staakt, begaat zelfmoord. Want hij keert zich af van den Eenige, die redden kan. Wie met bidden ophoudt, treedt als aanklager op tegen God; verklaart God voor onbarmhartig en voor een leugenaar. Want in Zijn Woord zegt de Heere, dat Hij een hoorder der gebeden is. — Als de verhooring lang op zich wachten laat, mag ons dat gemelijk noch moedeloos maken.

Het eerste niet; want wat kunnen we bidden, dat we niet duizendmaal verzondigd hebben? En het laatste niet, want zoo zeker als ons God de verhooring beloofde, zoo beslist heeft Hij het oogenblik waarop ze ons geschonken zal worden, aan zich gehouden. En geen vermaan keert dan ook zoo gedurig terug in de Schrift als het vermaan om te volharden in 't gebed.

Intusschen moeten we loezien hoe we bidden. Er is ook een zondig bidden.

Ook en vooral in het vragen om een genade als de verbrijzeling des harten over onze zonde.

Zie, we kunnen daarbij op God zoeken af te schuiven wat in den grond rust op ons zelve. We kunnen daarbij van God vorderen, wat naar recht een vordering is van Hem tegenover ons. Ik bedoel: we kunnen bidden om verbrijzeling des harten, zonder te beseffen, dat we daarmee van Gods genade vragen wat Zijn recht eigenlijk eischt van ons, en zonder te verstaan, hoe schrikkelijk het is, dat we aan onze zonden denken, en zelfs van onze zonden voor onzen God spreken kunnen, zonder dat ons hart over die gruwelijke zonden bezwijkt in schaamte en berouw. Zoo sparen we dan onszelf. Zoo wentelen we dan op onzen God af, wat als een looden last van schuld ons drukken moest.

Bij die zielsgesteldheid komt dan ook licht de gedachte bij ons op, het bidden maar te staken. Het is dan, zoo zegt ons booze hart, voor Gods rekening als we niet komen tot waarachtig berouw. Wij baden er om; maar Hij weigerde het ons te geven.

Zoo wordt ons bidden een omkeeren van alle orde.

Wat hier tot bidden dringen moet is het besef, dat wij schuldig zijn ons voor God te veroortmoedigen en ons tot Hem te bekeeren. Het te moeten en het niet te kunnen — dat wordt dan de klem, die onze ziel benauwt; en uit die benauwing wordt dan het rechte bidden om verbrijzeling des harten geboren, als om een genade, die schenken moet, wie recht had om te eischen.

En het uitstel van verhooring moet dan dikwerf dienen, om ons, niet enkel de zonde zelve, maar ook het gemis van waarachtig berouw over de zonde, te ontdekken als schuld voor onzen God.

Aanhouden dus in 't gebed; maar dan in het gebed de zielsverbrijzeling zoeken, niet enkel als voorwaarde voor de vergeving, maar omdat Gods recht en eere haar vorderen.

Doch er is hier meer te doen dan te bidden.

Naast het gebed moeten ijverig gebruikt de middelen, die God onder ons bereik bracht om te komen tot een recht inzicht in 't schrikkelijke en doemschuldige der zonde.

Behalve de bediening des Woords — en in haar vooral de prediking van Gods Wet — kan biddend lezen van die deelen der Schrift, die de zonde in haar afschuwelijkheid ons ontdekken, ons hier dienen. Doch dan lezen met toepassing op ons zelve, en gevolgd door rustig en ernstig indenken van wat het Woord tot ons sprak.

Gemakzucht, die zich bepaalt tot het gebed, en de middelen om te verkrijgen wat we bidden, ongebruikt laat, wordt doorgaans gestraft met uitblijven van de verhooring.

Er is nog een klip, waarop ik hier even wijzen moet, al kan ik het niet zoo nadrukkelijk en uitvoerig als het hoog belang der zaak eigenlijk vordert.

Het is deze, dat we bij 't zoeken van waarachtige veroortmoediging, ons licht een geheel verkeerd maatstaf aanleggen; meenen, dat ze niet aanwezig kan zijn, zonder die heftige gemoedsbewegingen, die tot aan den rand der wanhoop drijvende zielsbenauwing, die in veel kringen nog altoos gelden voor de onmisbare kenteekenen van waarachtige ontdekking.

Zonder twijfel wordt ze dikwijls door zulke ontstellende zielsberoeringen vergezeld. Ook in de Schrift zijn daarvan voorbeelden aan te wijzen. Maar er zijn ook andere. En nergens stelt het Woord de mate van gevoelsaandoening tot kenmerk van het echte.

Hoe zou 't ook kunnen, bij zoo verschillende geestesdispositie als er onder ons, menschen is!

Gelijk alle andere zielsdoorlevingen, openbaart oprecht berouw zich bij den een zoo heel anders dan bij den ander.

En — bedenk ook, dat we doorgaans het minst in ons vinden wat we het angstvalligst zoeken te ontdekken.

Oprechttheid — dat is altoos weer het kenmerk van wat uit God is. En die moet blijken, niet allereerst in de mate van gevoelsaandoening bij de gedachte aan onze zonde, maar uit den ernstigen strijd om van haar macht verlost te worden.

Tenslotte zou ik m'n brievenlezer nog een vraag willen doen, waarvoor zijn schrijven me recht en aanleiding geeft.

Deze: gij spreekt van gemis van verbrijzeling over de zonde. Maar kan 't ook zijn, dat ge hiermee bepaaldelijk van ééne zonde spreken moest: een boezemzonde, die lang gekoesterd werd, die u zeer lief is, en waartegen ge dusver niet ernstig streedt.

Ik vraag dit, omdat het vasthouden aan een bepaalde zonde, ons hart, allereerst tegenover haar, en dan ook ten opzichte van andere zonden, zoo licht ongevoelig maakt.

Bedenk dan, dat van die zijde u het grootste gevaar bedreigt. En laat dan van dat punt uw aandacht niet aftrekken door algemeenheden.

God zegene dit schrijven voor u, als er in is wat u dienen kan. Wees Hem bevolen.

Vreeland.

K. FERNHOUT.

LITERATUUR EN KUNST.

Jörgen Falk Rönne, „Roode Rozen van 't Geluk“.

Eenigen tijd geleden spraken we in een tweetal artikelen over de geschriften van den Deenschen predikant Jörgen Falk Rönne, die in Denemarken grooten opgang maakten en ook door vertaling tot ons gekomen zijn. Mogelijk zal men zich herinneren, hoe we op „Met Kerstmis naar huis“, „En de Noordzee bruist“, „Het Geluksland“ wezen, als op boeken, die een frissen geest ademen, en in de beschrijving van personen en verhoudingen op de Far-oer en in Denemarken buitengewoon karakteristiek en dikwijls fijn humoristisch zijn.

Thans heeft de Uitgevers-maatschappij „Elsevier“, die deze uitgaven verzorgde, weer een nieuw boek van Rönne aan de markt gebracht „Roode rozen van 't Geluk“.

Meer dan de vorige boeken is dit geschrift een roman. Het gegeven, ofschoon zooals het hier voorkomt volstrekt niet een afgesloten roman-cliché, is minder nieuw dan in de genoemde boeken, meer

van het gewone romantype: het verhaal van liefde, die door onoverkomelijke bezwaren niet tot haar ideaal komen kan, en nu in stille toewijding zich uit. En, waar we nu al zooveel romans hebben, die vario modo deze stof behandelen, staan we vanzelf kritischer tegenover dit boek, gaan we vergelijken, de karakter-analyse meten naar den maatstaf, dien we door veelvuldige lectuur in dezen trant hebben gekregen. Een verhouding als van den dominee en z'n vrouw Pip in „Het Geluksland“ was volkomen nieuw, ook die van Heer Clement en Elisabeth in „En de Noordzee bruist“ was onbekend in onze romanwereld — en dat gaf onmiddellijk zeker cachet aan die boeken, maakte ze tot min of meer zelfstandige romans, die men op zichzelf beschouwen moest.

Ik wijs op deze dingen, omdat we daarmee rekening houden moeten bij de bespreking van dezen nieuwen roman. We zijn ten opzichte van de boeken van Rönne wat „verwend“, rekenen al te voren op zekere slecht, als we een nieuw geschrift van hem in handen krijgen en zouden daardoor licht de objectiviteit verliezen, die noodig is.

Want „Roode Rozen van 't Geluk“ is een gewone roman, niet een boek van, laat ik het dan zoo mogen noemen, het Rönne-type. En daarvan moeten we eerst goed ons doordringen.

Nu herhaal ik het, 't hier bewerkte gegeven komt niet als een cliché voor den dag. De originaliteit van den Auteur is daarvoor te groot. De beschrijving van de hoofdfiguren is, vooral ook door het milieu, waarin ze staan, frisch genoeg.

Thema van het boek is de scheiding, die Duitsch-Deensche verschillen maken onder de menschen, die in Noord-Sleeswijk wonen. Neesgaard is een geheel Deensche hoeve op Duitschen grond en de eenige dochter des huizes, Inger, wordt ook Deensch opgevoed. Het vasthouden aan de tradities van z'n geslacht bezorgt den vader veel onangenaamheid; dat hij z'n dochter op kostschool in Denemarken zendt komt hem zelfs op gerechtelijke vervolging te staan, maar hij houdt vol, zelfs waar z'n vrouw van bekommernis sterft; en hij bereikt dit, dat Inger met hart en ziel Deensche wordt, van haat vervuld tegen al wat Duitsch is. Daardoor is er ook geen kans voor Hans Heinrich, een Duitschen jongen, die haar met heel z'n hart liefheeft, haar ooit tot vrouw te krijgen. Ze gevoelt veel voor hem persoonlijk, maar het groote scheidingspunt is er en blijft.

Ze trouwt met een echten Deen — den eenigszins uit de lucht gevallen Jörgen; Hans Heinrich, van armen jongen intusschen tot welstand gekomen, blijft onveranderd haar genegen, maar komt op den achtergrond.

Kort slechts duurt het jonge geluk van Inger en Jörgen. De wereldoorlog breekt uit en, Duitsch onderdaan als hij is, moet Jörgen te veld. Twee jaar is hij aan het front en al dien tijd zorgt zij met bovenmatige krachtsinspanning voor het bedrijf, maar ze kan niet voorkomen, dat de hoeve en de landerijen achteruitgaan. Dan komt Jörgen met verlof, maar al spoedig blijkt, dat hij niet teruggaan wil naar het front; alles is er voor de Sleeswijkers aan gelegen, dat de Duitschers den oorlog niet winnen, aldus betoogt hij, „en moeten wij dan ons bloed geven, opdat het kan winnen?“ Hij zal deserteeren en over de nabije rivier gaan, Denemarken in. Maar, dat beteekent volkomen scheiding van vrouw en kind en de onmogelijkheid van eenige, ook maar de minste, betrekking.

Met z'n vertrek is ook de toekomst van het bedrijf besteld. Hoe dapper ze zich weert, Inger kan niet verhinderen, dat de hoeve zal worden verkocht. Maar dan treedt Hans Heinrich weer naar voren, en door zijn bemiddeling (hij is intusschen burgemeester geworden) blijft voor een betrekkelijk kleine som, die hij voorschiet, Inger bezitster.

Men gevoelt nu, hoe de draden van 't verhaal gaan samenknopen. Jörgen is weg, Hans Heinrich krijgt materieel de toekomst van Inger in handen, en doet, door allerlei tegemoetkomingen zijn gezindheid blijken. 't Verdere gedeelte van het verhaal is dan de tekening van den strijd tusschen zijn begeeren en haar trouw-zijn aan haar man, en aan de traditie van haar geslacht. Die strijd is zwaar, en door den achterdocht van Jörgen, die daarvan in gesmokkelde brieven blijk geeft en door het al moeilijker worden van de verhoudingen, zoodat Hans Heinrich steeds meer helpen moet. Maar het eind is toch de overwinning, als, met het einde van den oorlog, Jörgen terugkeert en Hans Heinrich uit de streek vertrekt.

Zoo is het verhaal. Veel meer dan Rönne's andere boeken, naar men ziet, een roman. En nu ligt wel overal de Rönne-kleur over de details, in de tekening van het leven op Neesgaard, in het zeldzaam geestkrachtige van Inger, in de natuurbeschrijvingen enz., maar de hoofdzak is hier toch het conflict, waarvan we spraken en dat is een gewoon roman-gegeven.

Dus komt nu de vraag, in hoeverre is de Auteur geslaagd in de bewerking daarvan. En dan is het antwoord m.i.: niet minder dan anderen, die soortgelijke stof behandelen. De analyse van de karakters is scherp en duidelijk, het conflict groeit natuurlijk en de oplossing is niet geforceerd. Maar er zijn toch enkele zwakke plekken in het geheel: